

Baksidan med de fredsbevarande operationerna

En feministisk studie av orsakerna bakom sexuell
exploatering

Handledare: Maria Hellman
C-opsats Säkerhetspolitik
Anna Öhman

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Problemformulering	4
1.3 Syfte och frågeställningar.....	4
1.4 Tidigare forskning.....	5
1.5 Centrala begrepp.....	7
1.6 Avgränsningar.....	8
1.7 Disposition.....	9
2. Teori.....	9
2.1 Att skydda och att beskyddas.....	10
2.2 Olika aktörers intresse i problemet.....	12
2.3 Militarismen och dikotomin maskulinitet/femininitet.....	14
3. Metod.....	17
4. Material	20
5. Empiri	21
5.1 Hur man definierar problemet	21
5.2 Hur man indirekt beskriver soldaterna	24
5.3 Vilka bakomliggande faktorer som betonas.....	25
5.4 Hur offren beskrivs.....	27
5.5 Dikotomin mellan de enskilda individernas verk och det etablerade mönstret.....	29
6. Slutdiskussion.....	31
7. Källförteckning.....	34

1. Inledning

1.1 Bakgrund

1948 inleddes Förenta Nationernas (FN) allra första fredsbevarande operation när FN:s säkerhetsråd (fortsättningsvis säkerhetsrådet) godkände utplacandet av militära observatörer till Mellanöstern med uppgift att övervaka vapenstilleståndet mellan Israel och dess grannländer. Sedan 1948 har 66 fredsbevarande operationer satts ut och av dessa har 53 skickats efter 1988.¹ Efter kalla krigets slut förändrades operationerna från att ha varit traditionellt övervakande (av exempelvis fredsavtal mellan stater) till att i större utsträckning äga rum på platser där inomstatliga konflikter har pågått eller fortfarande pågår.²

2002 släppte FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) och den ideella organisationen Rädda Barnen gemensamt rapporten *Sexual violence and exploitation: The experience of Refugee children in Guinea, Liberia and Sierra Leone* som påvisade omfattande sexuell exploatering av flyktingar, interna flyktingar och hemvändande (främst barn) i tre undersökta länder: Guinea, Sierra Leone och Liberia. Förövarna återfanns bland de nationella och internationella hjälporganisationernas personal, bland personal från olika FN-organ, bland säkerhetsstyrkor och fredssoldater. I en FN-rapport beställd av FN:s utvecklingsfond för kvinnor (dåvarande UNIFEM) konstateras att sexualbrott från FN-anställdas sida har dokumenterats under FN:s fredsbevarande operationer i Angola, Bosnien och Hercegovina, Kambodja, D.R. Kongo, Östtimor, Liberia, Moçambique, Kosovo, Sierra Leone och Somalia.³ I post-konfliktens Bosnien 2001 uppskattas att internationell personal – inklusive polisövervakare, soldater, mekaniker, socialarbetare och biståndsarbetare – stod för ungefär 30 procent av samtliga bordellinkomster.⁴

2003 publicerade FN ett dokument med titeln *Secretary-General's Bulletin. Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse* där tydliga definitioner av både sexuell exploatering och sexuella övergrepp formuleras och där den standard som förväntas i uppförande av FN:s personal tydliggörs.

¹ FN:s egen uppgift, hämtad på <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/history.shtml>

² Ibid

³ Rehn och Sirleaf, 2002, s. 70

⁴ Ibid.

1.2 Problemformulering

Huvudsakligen ska fredsbevararna ombesörja säkerhet i oroliga områden i en period av övergång från krig till fred. Med hänsyn till de fakta som presenterades i bakgrundsavsnittet så är det rimligt att påstå att så är inte alltid fallet. Problemet med vissa fredssoldaters kränkningar av lokalboende kvinnor och barn är viktigt att undersöka av flera skäl utöver de rättsliga och moraliska. Andra, mer långtgående konsekvenser är att förtroendet för FN kan urholkas, vilket skulle kunna skapa problem för FN att få mandat att genomföra fredsbevarande operationer i framtiden. Dessutom så representerar FN världssamfundet, och därmed personer som du och jag, och skuggan av de brott som våra representanter begår faller över oss alla. Problemformuleringen som ligger till grund för det fortsatta arbetet i den här studien är frågan om *varför* det förekommer sexuell exploatering av lokalbefolkning under FN:s fredsbevarande operationer. Sexualbrott utgör ett problem i sig då det är en kränkning av en lagstiftning och en annan människa. Den sexuella exploateringen som är den här uppsatsens undersökningsföremål innehåller olika former av sexualbrott, men består av flera, djupare och mer problematiska dimensioner än så. Det handlar om att somliga med makt utnyttjar de som saknar makt; att somliga med pengar drar nytta av att andra helt saknar pengar; att somliga som av världssamfundet har getts ett särskilt förtroende på ett allvarligt sätt missbrukar samma förtroende. Det handlar om att FN:s fredssoldater inte enbart skapar fred och säkerhet för de människor som behöver fred och säkerhet, utan att de på vissa sätt istället gör tvärtom: skapar osäkerhet och begår brott gentemot den civilbefolkning som är tänkt att skyddas. Ytterligare en punkt kan adderas till det problemet, och det är att vi inte vet varför verkligheten ser ut på det sättet då ämnet är underutforskat. Det sistnämnda problemet ämnar den här studien att bidra till att förändra.

1.3 Syfte och frågeställningar

Avsikten med den här studien är att skapa förståelse för vilka faktorer som kan orsaka FN:s fredssoldaters sexuella exploatering av den lokalbefolkning som de ska beskydda. FN är den organisation vars personal har gjort sig skyldig till exploateringen och som arbetar för att motverka problemet, och FN som världsorganisation representerar jordens samlade länder – därför måste FN:s definition av problemet och förklaringar till det undersökas för att kunna

ge en nödvändig beskrivning av dagsläget. För att kunna skapa en bredare förståelse för varför exploateringen existerar kommer studien också att fungera teoriutvecklande, då den visar på hur delar av den feministiska teoribildningen (som behandlar exempelvis prostitution, militarism och sexturism) också kan appliceras på problemet med sexuell exploatering av lokalbefolkning under fredsoperationer. Ansatsen är deduktiv då ett antal forskningsfrågor har härletts ur teorin och därur har metoden formats och materialet bearbetats.

Syftet med uppsatsen är att genom en utveckling av den feministiska IR-teorin analysera FN:s definition av, förklaringar till och förslag på lösningar av den sexuella exploateringen under fredsbevarande operationer för att därigenom kunna förstå dess existens.

Syftet mynnar ut i två frågeställningar som uppsatsen ska besvara:

1. Hur ser FN:s definition av och förklaringar till problemet med sexuell exploatering av lokalbefolkning under fredsbevarande operationer ut?
2. Hur kan en feministisk analys av ovanstående hjälpa oss att förstå förekomsten av den sexuella exploateringen?

1.4 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen om fredssoldater och sexuell exploatering är fortfarande ett relativt underutforskat område. Några av dem som har publicerat arbete inom fältet är Paul Higate och Marsha Henry. Higate och Henry har i flera studier undersökt fredsbevarande operationer i kontext av "gender, security and post-conflict studies"⁵, med fokus på "the activities of male peacekeepers and their gendered relations with women and girls"⁶. Higate och Henry är inte feministiska forskare utan deras fokus för att förklara fenomen är maskulinitet, och de argumenterar för att det finns ett intimt samband mellan maskulinitet och sexualitet.⁷ Deras studier utgör viktigt material för den här uppsatsen eftersom de undersöker just fredssoldaters sexuella exploatering av lokala kvinnor och flickor. Higate och Henry undersöker hur genus i form av maskulinitet och femininitet konstrueras bland

⁵ Higate och Henry, 2004:481

⁶ Higate och Henry, 2004:481

⁷ Higate och Henry, 2004:489

fredssoldaterna och ligger på så sätt nära den feministiska tankeskolan. Därför är det rimligt att använda deras forskning även fast den till synes kan avvika lite från övriga teoretiker i sammanhanget.

Cynthia Enloe är en framstående forskare inom feministisk IR-teori. I sin ofta citerade bok *Bananas, beaches and bases* ställer hon sig den till synes enkla frågan "where are the women?"⁸ och undersöker kvinnors olika roller i globaliseringen och de internationella relationerna. Hon beskriver bland annat hur kvinnors förhållande till militärbaser, oavsett om det rör sig om soldathustrur, fredsaktivister eller prostituerade, ser ut och hur diplomatfruar är en förutsättning för att de manliga diplomaterna skall kunna utöva sitt arbete. Hon skriver om bananplantager och handel, och hur tjänstefolk världen över påverkar globaliseringen. Dessa till synes skilda ämnen och fler därtill väver Enloe samman för att till sist skissa en bild av var i den internationella politiken världens kvinnor faktiskt befinner sig för att kunna svara på sin initiala fråga.

Maud Eduards anknyter nära till ämnet i sin bok *Kroppspolitik* där hon ur ett genusperspektiv undersöker föreställningar förknippade med bland annat det militära försvaret av en nation, och prostitution ur ett svenskt perspektiv. Jill Steans är en annan teoretiker inom feministisk IR-teori som sätter genus och feminism i perspektiv till säkerhet och krig och fred. J Ann Tickner är en av de feministiska IR-teoretiker som är mest välkänd. Under 80-talet skrev hon i en artikel en omformulering av Morgenthaus sex berömda principer där hon visade hur de egentligen inte utgick från ett allmänmänskligt perspektiv utan enbart från ett manligt, och kunde på så vis åskådliggöra feminismens relevans som teori inom fältet för internationella relationer. Sedan dess har Tickner varit verksam som en förgrundsfigur inom den feministiska ir-skolan och förutom sin egen forskning har hon i flera artiklar gett svar på tal till de som på olika grunder har kritiserat feminismen. En berömd sådan, *You Just Don't Understand: Troubled Engagements Between Feminists and IR Theorists*, riktades till traditionalisten Robert Keohane som efterlyste ett tydligare forskningsprogram från feministernas sida. Tickner påpekade att feminismen i sin essens skiljer sig från övrig forskning inom internationella relationer och säkerhetspolitik eftersom man inte kan definiera världen i de begrepp som är brukligt inom traditionell forskning på området, och därmed inte heller kan använda sig av samma forskningsmetodik som annars är vanlig.

⁸ Enloe 1989:1-18

1.5 Centrala begrepp

Sexuell exploatering: Definitionen som den här studien kommer att utgå ifrån är den som FN formulerade 2003 i generalsekreterarens bulletin: "any actual or attempted abuse of a position of vulnerability, differential power, or trust, for sexual purposes, including, but not limited to, profiting monetarily, socially or politically from the sexual exploitation of another".⁹ FN ser att allt utnyttjande av personer i beroendeställning för sexuella syften är sexuell exploatering, vilken innebär att inom ramen för det kommer sexuell exploatering när så omnämns i uppsatsen att kunna innehålla handlingar såsom köp av sex, regelrätta övergrepp såsom våldtäkt och sexuellt utnyttjande, tillverkning av pornografiskt material med mera.

Fredsbevarande insatser: Det finns två olika förutsättningar under vilka FN kan välja att engagera sig. Termen fredsbevarande operationer är en av de två som oftast används och också det begrepp som i uppsatsen kommer att användas som samlingsnamn för samtliga operationer, oavsett mandatet. Fredsbevarande operationer (peacekeeping operations) går under kapitel sex, och medger närvaro av multinationella styrkor av militär, polis och humanitär personal. Dess närvaro skall vara godkänd av värdlandet eller de huvudsakliga aktörerna och våld får endast brukas i självförsvar eller för att försvara mandatet.¹⁰ Huvudsyftet är att beskydda civila och att skapa möjligheter för humanitära aktörer att genomföra sitt uppdrag. Under kapitel sju ligger fredsframtvingande (peaceenforcement) insatser som måste auktoriseras av säkerhetsrådet och innehåller tvingande insatser som får användas vid tillfällen då det finns ett hot mot freden, en överträdelse av fredsfördraget eller en aggressionshandling. De fredsframtvingande operationerna behöver inte godkännas av värdlandet eller andra parter, och våld får brukas av den multinationella styrkan på strategisk och internationell nivå.¹¹ I fortsättningen kommer begreppet fredsbevarande insatser att användas för samtliga operationer oberoende av kapitelmandat.

Fredssoldat: En soldat som av sitt land blivit sänd att delta i en fredsbevarande operation under FN-mandat. Inom de fredsbevarande operationerna verkar flera olika yrkesgrupper

⁹ UN Sekretariat, (2003) Secretary-general's bulletin, "Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse", ST/SGB/2003/13

¹⁰ FN:s egen uppgift, hämtad på <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/principles.shtml#noforce>

¹¹ FN:s egen uppgift, hämtad på <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/principles.shtml#noforce>

som kan lyda under olika regelverk och ha olika förutsättningar. Det material och de utredningar som har analyserats i den här studien utreder också anklagelser mot militärpolis, observatörer och civila tjänstemän. Utredningarna som rör de andra yrkesgrupperna är lika relevanta men är till sitt antal betydligt färre än de som har riktats mot soldater. Av den anledningen har den här studiens fokus lagts på fredssoldaterna, och inte inkluderat andra personalgrupper.

Genus: Genus är egentligen inte centralt för att förstå den här enskilda studien, men då det är ett nyckelord inom feminismen som har en stor betydelse här, så nämner jag dess definiering ändå. Genus är det svenska ordet för engelskans "gender". Nationalencyklopedin förklarar begreppet som följer: "begrepp inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och teoribildning som används för att förstå och urskilja de föreställningar, idéer och handlingar som sammantagna formar människors sociala kön".¹²Inom feminismen är genus ett centralt koncept som refererar till de socialt konstruerade skillnaderna mellan kvinnor och män, och flickor och pojkar. Man bör alltså inte förväxla "genus" med "kön", då det senare syftar på det medfödda, biologiska könet. Genusrollerna formas av kulturella, sociala, ekonomiska och politiska förutsättningar, förväntningar och skyldigheter inom familjen, samhället och nationen.¹³

1.6 Avgränsningar

Avgränsningar har gjorts gällande materialet. Inledningsvis var tanken att göra en typ av fallstudie, men efter närmare efterforskningar var detta inte längre för syftet relevant. Varje år släpper FN:s Office of Internal Oversight Services en rapport som utvärderar de fredsbevarande operationerna i dess helhet, och dessa har inte inkluderats då de paragrafer som har handlat om den sexuella exploateringen har varit få och fåordiga. De har inte bedömts som kapabla att tillföra relevant information. Årligen sedan 2004 har generalsekreteraren dessutom publicerat en rapport som beskriver det gångna årets vidtagna åtgärder mot sexuell exploatering och utnyttjande och hur många anmälningar som kommit in. Dessa rapporter är inte oväsentliga men de täcker in hela FN:s verksamhetsområde och blir således kortfattade och utan någon djupare analys. Därför har

¹² Nationalencyklopedin, hämtad på <http://www.ne.se/genus/181336>

¹³ Matzurana et al 2005

inte heller dessa inkluderats i det undersökta materialet. De rådande avgränsningarna har som beskrivits ovan styrts av att det har varit viktigt att undersöka relevant material där FN analyserar fenomenet på ett djupare plan, för att kunna göra en rättvis och relevant bedömning av deras ståndpunkter. Avgränsningen tidsmässigt har skett på ett ganska naturligt sätt då problemet har uppmärksammats i större skala under 2000-talet. Ett rumsmässigt avgränsande har inte varit nödvändigt, då FN är världsomspännande och problemet likaså.

1.7 Disposition

Uppsatsens inledning startar med en kortare introduktion till problemets bakgrund, som följs av problemformuleringen. Syfte och frågeställningarna som styr uppsatsens innehåll kommer därefter och åtföljs av en kortare sammanfattning av forskningsläget som studien anknyter till. Sedan definieras studiens centrala begrepp och de avgränsningar som har gjorts. I nästa del av uppsatsen presenteras det teoretiska ramverket och efter det en redogörelse och motivering för den metod som har använts för att undersöka empirin, och varför den är gynnsam att använda i kombination med teorin. En introduktion till materialet följer. I studiens tredje del presenteras resultatet av operationaliseringen i form av de ramar som undersökningen har identifierat ur empirin. Här diskuteras ramarnas utseende och deras innebörd och där det har ansetts nödvändigt för att förstå resonemangen har en koppling till det teoretiska ramverket gjorts. Annars har fokus i resultatredovisningen lagts på att diskutera innebörden av resultatet och att argumentera för varför de olika ramarna anses vara just ramar. Efter resultatredovisningen följer en slutdiskussion där den teoretiska diskussionen kombineras med resultatet av undersökningen och en bredare diskussion om vad resultatet kan betyda för att slutligen besvara uppsatsens frågeställningar.

2. Teori

För att kunna uppfylla uppsatsens syfte så kommer feminismens syn på militarism och säkerhet att användas. Beskrivningen av teorin som följer är en kombination av några av de största och mest erkända ir-feministernas teorier och verk. Tillsammans utgör de ett representativt urval för den feministiska skolan idag. Eftersom det studerade ämnet är

ganska smalt och visserligen behandlas men i begränsad skala så har utifrån dessa teoretiker skissats upp en bild av hur de huvudsakliga argumenten, begreppen och ståndpunkterna ser ut. Ingen litteratur som har funnits har ensamt kunna presentera tillräckliga teorier i sig själva rörande problemet med fredssoldater och sexuell exploatering och av den anledningen så har bedömningen gjorts att det är bättre att göra en övergripande analys av dessa teoretiker och utgå ifrån de gemensamma nämnarna, som för övrigt har varit många. Dessa feminister agerar och argumenterar utifrån samma agenda och de har inga uppenbara motsättningar sinsemellan. Studien kommer att argumentera för att förutsättningarna inom de fredsbevarande styrkorna är liknande de som finns inom militären i andra sammanhang, och att de därför styrs av samma mekanismer.

Feminismen som teoribildning är inte enhetlig utan det finns olika inriktningar. Ett perspektiv som inte finns med i den här studien är den postkoloniala feminismen. Vilka inriktningar som de olika här förekommande teoretikerna bekänner sig till är svårt att utröna, men Enloe har av andra definierats som tillhörande liberal-feminismen. Tickner har på samma sätt vis återfunnits i standpoint-feminismen¹⁴. De vars texter ligger till grund för den teoretiska delen av den här uppsatsen har inom den statsvetenskapliga utbildningen förekommit ofta när feminismen studerats eller refererats till och vars litteratur har använts som kurslitteratur. Därför ansågs det rimligt att med tanke på den bakgrunden använda dem som teoretiskt ramverk. Dessutom har de stora likheter med varandra vilket hade komplicerats på flera sätt av att inkorporera ytterligare inriktningar såsom postkolonial feminism, som identifierar sig till stor del genom att distansera sig ifrån de traditionella västdominerade inriktningarna. Hur som helst så hade det nog varit gynnsamt att också analysera problemet ur ett postkolonialt feministiskt perspektiv eftersom problemet i sig kan anses ha vissa postkoloniala tendenser. Det får ses som ett förslag på fortsatt forskning inom området.

Ett antal återkommande drag har identifierats som centrala inom feminismen för att förklara det problematiska förhållandet mellan militärmakt och sexualitet.

2.1 Att skydda och att beskyddas

¹⁴ Smith and Owens 2008:182-183

Jill Steans skriver att "the military is one of the central institutions of the state; the coercive arm of state power"¹⁵, vilket utgör en bra teoretisk språngbräda för den feministiska diskussionen gällande IR, och i förlängningen den koppling till fredsbevarande operationer som görs i denna studie. För att kunna föra en diskussion kring varför det förekommer sexuell exploatering under de fredsbevarande operationerna är det nödvändigt att undersöka själva förutsättningarna för dessa insatser. Staten som aktör är central. Staten kan förena sig i unioner eller försvarsallianser, men medan dessa tenderar att vara, eller betraktas som, mer tillfälliga institutioner så är staten i sig beständig. För att kunna hävda sin suveränitet och försvara sina medborgare måste staten ha en militär makt, och den militära makten består av delar av statens befolkning, dess medborgare. Redan här kan man ana en viss obalans: vem är egentligen "staten", och av vilka människor utgörs "medborgarna"? Staten lägger uppgiften att beskydda medborgarna, på medborgarna. Därmed dras också en betydande skiljelinje mellan de medborgarna som beskyddas, och de medborgarna som blir beskyddade. Dessa grupper är oftast intimt förknippade med de två könen, där männen utgör den första kategorin och kvinnor den andra kategorin.

Maud Eduards beskriver detta i termer av att "priset för att försvaras är att kvinnor har svårt att vara närvarande i det offentliga på sina egna politiska premisser"¹⁶. Hon vidareutvecklar resonemanget med bland annat att citera statsvetaren och filosofen Iris Marion Young, "att män garanterar statens säkerhet i utbyte mot att kvinnor och barn intar en underordnad position av beroende och lydnad i familjen och samhället"¹⁷. Som kommer att återknytas till längre fram i texten, så speglar nationsförsvaret på så sätt den ojämlika situationen för kvinnor och män, där mannen är beredd att offra sitt liv för nationen och kvinnan i gengäld ställer upp med sin kropp och sina tjänster. Eduards menar att männen "garanterar statens säkerhet i utbyte mot att kvinnor och barn intar en underordnad position av beroende och lydnad i familjen och samhället". Därigenom ser hon att det skapas en koppling mellan ett aggressivt beteende utåt, mot fienden, och auktoritär maktutövning inåt, mot den civila befolkningen, och på så sätt etableras ett beteendemönster som ger resonans också på det vardagliga, privata planet inom stater och relationerna mellan könen.

¹⁵ Steans 2006:54

¹⁶ Eduards 2007:52

¹⁷ Eduards 2007:53

Ytterligare ett sätt på vilket maktstrukturen upprätthålls är i vilken utsträckning män respektive kvinnor synliggörs som aktörer i samhällsdiskussionen, något som Eduards tar upp gällande diskurser i exempelvis lagstiftningen och den allmänna debatten kring exempelvis prostitution i Sverige. Hon menar att det finns en ensidighet i vad man understryker och framhäver; "denna osynlighet, att män som köper prostituerade är ansiktslösa och anonyma, reflekterar en maktposition... Att peka ut män som förövare och därmed påtala att de inte agerar beskyddare är därför en socialt förbjuden handling"¹⁸. Mannen är viktigare i sin roll som beskyddare än i en roll som någon slags förövare, oavsett offret. Hon hävdar också att andra sätt att förklara, eller bortförklara, människohandel är att "orsaken till människohandeln förläggs till andra länders bristfälliga rättssystem och till fattigdom, inte till efterfrågan på kvinnors sexuella tjänster i mottagarländerna."¹⁹ I diskussionen om prostitution och sexuellt våld finns en vilja att fokusera på offren, kvinnorna, eller att, med Steans ord "it is often difficult for us to see beyond individual acts of violence ... to a structure of power. Yet all acts of violence are deeply embedded in power inequalities and ideologies of male supremacy"²⁰.

2.2 Olika aktörers intresse i problemet

Flera feministiska teoretiker söker efter övergripande förklaringar till varför vi har de problem som vi har idag. Ett tema när det gäller ojämlikhet, säkerhetspolitik och sexuell exploatering är att det finns aktörer som underblåser exploateringen av kvinnor eftersom de tjänar på den på olika sätt. Som exempel nämner Tickner en studie genomförd av Katharine Moon²¹ utförd i Korea där USA hade stora militärbaser under 70-talet. Koreas ledare var vid den tidpunkten säkerhetsmässigt oroad för att USA skulle ta hem en stor del av sina trupper och gjorde därför vad de kunde för att få dem att trivas och stanna. I trivseln ingick bland annat att staten regelbundet tvångsundersökte de prostituerade kring militärbaserna i syfte att motverka könssjukdomar. Moon argumenterade för att dessa kontroller var ett led i att göra omgivningen mer "gästvänlig" för de amerikanska soldaterna. Soldaterna tvingades aldrig till liknande undersökningar. På samma sätt har stater och myndigheter agerat på andra ställen runt i världen, i Stockholm fanns t.ex. under 1800-talet bestämmelser om

¹⁸ Eduards 2007:155

¹⁹ Eduards 2007:156

²⁰ Steans 2006:55

²¹ Tickner 2006:31

regelbundna, tvångsmässiga undersökningar av prostituerade kvinnor²², och liknande regler återfinns i till exempel 1980-talets Filippinerna²³. Genom sådant agerande har staterna befäst synen på att det är de prostituerade kvinnorna som utgör det stora problemet, medan de sexköpande männen passerar obemärkt förbi.

Statens betänkligheter gällande soldaters sexuella umgänge med kvinnor och konsekvenserna där av är också aktuellt i ett annat exempel, denna gång från efterkrigstidens Storbritannien. Den brittiska regeringen var orolig för den ökade beblandningen av svarta amerikanska soldater och de vita brittiska kvinnorna, varpå man begärde att "if all else failed, press the American armed forces to send more Black woman soldiers and Red Cross volunteers"²⁴. Så skedde aldrig, men tanken på att en utvecklad demokratis regering vill busa olika grupper av kvinnor runt världen för att de ska tillfredsställa mäns sexuella behov gör att man kan börja fundera på *vad* kvinnor egentligen anses vara. Ett fenomen som inte är fokus för den här studien, men som är viktigt på grund av det stora antalet gemensamma nämnare, tar Enloe upp i ett kapitel: nämligen sexturismen. Enloe beskriver hur "the regime had used the reputed beauty and generosity of Filipino women as "natural resources" to compete in the international tourism market. The result was, that by the mid-1980s, 85% of tourists visiting the country were men, and sex-tourism had become crucial to the government's economic survival",²⁵ och visar konkret på vad internationella aktörer, till exempel stater, tjänar på exploatering av kvinnor: pengar. Ett antal av de gemensamma nämnarna mellan fredssoldaters exploatering av lokala kvinnor och flickor och sexturismen återfinns också hos Enloe: "to succeed, sex tourism requires Third World women to be economically desperate enough to enter prostitution; having done so it is made difficult to leave. The other side of the equation requires men from affluent societies to imagine certain women, usually women of color, to be more available and submissive than the women in their own countries"²⁶. Detta påstående om sexturismens förutsättningar får stöd för att kunna appliceras också på fredssoldaters sexuella exploatering genom Higate och Henry, som i intervjuer med fredssoldater i Kongo och Sierra Leone dragit slutsatsen att "colonial stereotypes of hypersexualized 'African' women and girls appear to shape the identity work

²² Eduards 2007:140

²³ Enloe 1989:89

²⁴ Enloe 1989:68

²⁵ Enloe 1989:38

²⁶ Enloe 1989:37

of this particular masculinity”²⁷. Samma föreställningar som skapar sexturism, kan återfinnas bland fredssoldater. Förutom föreställningarna så är de praktiska aspekterna av samma art; båda företeelserna behöver kvinnor som är ekonomiskt desperata nog för att sälja sig, och båda företeelserna kräver män från mer välbemedlade samhällen. Sant är att fredssoldater genom sitt arbete inte blir förmögna, men i förhållande till den lokalbefolkning som de verkar bland är skillnaden stor.²⁸ FN:s regler avråder starkt från alla sexuella relationer mellan fredssoldater och lokalbefolkning, men inget förbud finns så länge relationen inte är av exploaterande natur, d.v.s. utnyttjar en beroendeställning på något vis.²⁹ Att FN delar ut kondomer till alla anställda på en mission tolkas av vissa som motsägelsefullt, och FN bemöter sådana frågor med att hänvisa till att alla sexuella relationer inte är förbjudna. Då är frågan vem det är tänkt att alla dessa manliga fredssoldater ska ha sex med. Visst finns det kvinnliga fredssoldater också, men dessa utgör en mycket liten minoritet.

2.3 Militarismen och dikotomin maskulinitet/femininitet

Som nämnts ovan så är militären nära förknippad med kön, genus och sexualitet. När soldaten å statens vägnar riskerar sitt liv för att beskydda gränserna och befolkningen, så gör han alltså inte det enbart i utbyte mot lön och ära. Och där den manlige soldaten förväntas att ställa upp med livet som insats, så förväntas kvinnorna ställa upp med sina kroppar som insats. Det finns många aspekter av militärt sexuellt våld och det riktas åt flera olika håll, men tillsammans visar de på att militären som institution präglas av dess sexuella våld mot kvinnor. För att styrka det påståendet är det relevant att kunna påvisa fakta och tillförlitlig statistik. Eduards hävdar till exempel att ”militarismen i krig och fred tar sig snarlika uttryck”³⁰ och att detta är ”våld mot civilbefolkningen, men ... också våld och trakasserier inom de fredsbevarande styrkorna. I den svenska bataljonen som var stationerad i Kosovo 2003 ingick drygt 40 kvinnor, varav åtta anmälde sina manliga kollegor för sexuella trakasserier”.³¹ Utöver det anmälde 36 % av de kvinnliga svenska officerarna, liksom de värnpliktiga kvinnorna, att de utsattes för sexuella trakasserier år 2005.³² I en amerikansk

²⁷ Higate och Henry 2004:490

²⁸ Higate och Henry 2004:490

²⁹ FN:s egen uppgift, hämtad på

http://www.un.org/en/pseataforce/docs/frequently_asked_questions_english.pdf

³⁰ Eduards 2007:49

³¹ Eduards 2007:49

³² Eduards 2007:50

medicinsk studie från 2003³³ visar resultatet att 30 % av de intervjuade amerikanska kvinnorna hade utsatts för våldtäkt eller försök till våldtäkt under sin militärtjänstgöring. Av de som uppgett att de blivit våldtagna hade 37 % blivit våldtagna mer än en gång, och 14 % hade blivit utsatta för gruppvåldtäkt. Det visar på att sexuellt våld alltså inte enbart kan förklaras med krigsrelaterade argument, eftersom det sexuella våldet också riktas mot soldater av samma nationalitet, och att det inte behöver vara en faktisk stridsituation med tanke på de svenska värnpliktiga kvinnornas upplevelser och de amerikanska soldaternas som ägde rum på baser utanför krigszoner.

Att kvinnor dessutom har våldtagits i stor skala i olika konflikter är välkänt, även om några siffror är svåra att fastställa. När Sovjet intog Berlin i slutet av andra världskriget blev de tyska kvinnorna en del av krigsbytet och plundringen; i det forna Jugoslavien var massvåldtäkter på muslimska kvinnor av serbiska soldater en del av den etniska rensningen och den nuvarande konflikten i Kongo har fått stor uppmärksamhet på grund av det brutala sexuella våldet som äger rum i stor skala. Därutöver är prostitution vanligt förekommande runt militärbaser världen över. Enloe beskriver detta fenomen i Filippinerna,³⁴ Moon i Korea³⁵ och Akibayashi och Takazato i Japan³⁶. Samtidigt som det har funnits en tradition av att män kämpar i strid "för en speciell kvinna någonstans därhemma"³⁷, så kontrasteras det av idén att kvinnor är en del av det krigsbyte som soldaterna har rätt till vilket utgör en del av det militaristiska konceptet att soldater har "rätt till" kvinnor,³⁸ där också prostitutionen spelar en väsentlig roll.

Det finns heller inget som pekar på att det skulle vara skillnad på att försvara sin egen nation eller att försvara en annan nations civilbefolkning, som i det här fallet. På ett sätt kan kopplingen rörande beroendeförhållanden ses som ännu starkare, då den ekonomiska skillnaden mellan en FN-soldat och en civil/flykting rimligen kan antas vara större än en motsvarande skillnad mellan en soldat och en medborgare när de är bosatta och verkar i samma land. I och med den ekonomiska ojämlikheten förstärks beroendeförhållandet då flertalet av de civila beskrivs som mycket fattiga och utan mat för dagen. Det skapar

³³ Sadler, Booth, Cook and Doebbeling, 2003

³⁴ Enloe 1989:85-92

³⁵ Tickner 2006:31-33

³⁶ Akibayashi och Takazato 2010:38-60

³⁷ Eduards 2007:48

³⁸ Steans 2006:58

förutsättningar för användandet av en auktoritär maktutövning. Ytterligare än orsak till prostitutionen är, enligt Reardon³⁹, att den spelar en central roll för konstruktionen av maskulinitet inom det militära. Detta återknyter till resonemangen om vikten av att vara en riktig man: en sådan tar avstånd för allt vad femininitet symboliserar och representerar, men samtidigt så definieras mannen som man just för att han sex med kvinnor och inte med män. Detta stöds av det faktum att det förutom att det är svårt för kvinnor att accepteras inom det militära, också är problematiskt för homosexuella män.⁴⁰ Just dikotomin femininitet-maskulinitet framhålls av vissa som central för att kunna förstå den sexuella kulturen som präglar soldatlivet. Kvinnan porträtteras som ett sorts hot utifrån med anledning av att "the military must maintain combat readiness, which necessitated sex segregation lest the male bonding-process be disrupted"⁴¹, och att "men's natural inclination to protect women will distract them from the task in hand of defeating the enemy, or that women will disrupt the male bonding process vital in developing trust among comrades in the face of battle"⁴² Därutöver har anknytningen mellan män, militär och medborgarskap varit intimt anknutna historiskt sett, till exempel i den svenska kampanjen för allmän manlig rösträtt vars paroll var "en man – ett gevär - en röst"⁴³. Det viktigaste inom militären definieras med den argumentationen som att vara stridsklar, och för att vara stridsklar och kunna klara av de kommande utmaningarna behöver männen etablera en mycket nära kontakt med varandra för att skapa tillräckligt förtroende kamraterna emellan för att man skall våga lägga sitt liv i någon annans händer. Vad som fortfarande inte förtäljs är varför en kvinna inte skulle kunna skapa dessa band med en man, eller varför en kvinna inte skulle kunna bli en del av kamratskapet. Med hänvisning till de siffror om sexuellt våld och trakasserier mot kvinnor i det militära så kommer argumentationen av sig ännu mer; att en kvinna inte klarar av att skapa de nödvändiga, nära kontakterna med andra soldater kan också tänkas bero på att hon löper en stor risk att bli utsatt för våld av dem som utgör hennes kamrater.

Med utgångspunkt i de ovan redogjorda feministiska hållpunkterna så har ett antal forskningsfrågor formulerats som sedan kommer att ställas till materialet. Dessa frågor är:

³⁹ Reardon 2010:201

⁴⁰ I USA har det exempelvis varit olagligt för öppet homosexuella att tjänstgöra inom försvaret

⁴¹ Steans 2006:49

⁴² Steans 2006:49

⁴³ Eduards 2007:42

Hur definieras problemet?

Vilka förklaringar ges till problemet?

Vilka lösningar föreslås?

Hur beskriver man offren?

Hur beskriver man förövarna?

Hur beskriver man brotten?

Vilken syn har man på fredssoldaternas uppdrag och förhållandet mellan soldaterna och lokalbefolkningen?

3. Metod

Metoden som kommer att tillämpas för att analysera materialet är *framinganalys*. På svenska kan den också översättas till gestaltningsteori, men då *framing* är ett relativt etablerat begrepp kommer detta att användas. Framing kan användas både som en teori och som en metod, och som teori används den ofta inom medieforskning⁴⁴. Robert Entman menar (i sin artikel *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*) att framingkonceptet erbjuder ett sätt att beskriva makten i kommunicerande texter, och att "inramningen avgör huruvida de flesta människor uppmärksammar, förstår och kommer ihåg ett problem, likaväl som de utvärderar och väljer att agera utifrån det"⁴⁵. Att rama in något i exempelvis en text betyder att vissa perspektiv av verkligheten lyfts fram för att kommuniceras som mer utmärkande och framträdande. Man tillämpar framing för att kunna avgöra vilka aspekter av en fråga/ett ämne uttryckt i ett visst material som har gjorts mer utmärkande i syfte att marknadsföra en särskild problemdefinition, en kausal tolkning, en moralisk utvärdering eller lösningsrekommendationer. Typiskt fungerar alltså inramningen som diagnostiserande, utvärderande och förordnande.⁴⁶

Charlotte Wagnsson har i sin studie *Security in greater Europe*⁴⁷ använt framinganalys i kombination med konstruktivism och konstaterar att framinganalys är användbar inom säkerhetsstudier eftersom många centrala komponenter inom säkerhetspolitiken också är

⁴⁴ Wagnsson 2008:9

⁴⁵ Entman 1993:54, min översättning

⁴⁶ Entman 1993:52

⁴⁷ Wagnsson 2008

itala inom framingapproachen. Exempel på dessa är hur man ser på skuld och ansvar och hur problemens utmärkande drag bedöms eller ses på, alltså med vilka ord man definierar ett problem.⁴⁸

Framing har också en del gemensamt med både innehållsanalys⁴⁹, och diskursanalys⁵⁰, men med vissa betydande skillnader. Innehållsanalysen kan begränsas av att kodningen gör så att inte tillräcklig hänsyn tas till de olika enheternas betydelse, utan ibland nöjer sig med att kodifiera enligt positivt eller negativt och därefter dra slutsatser kring de dominerande betydelseerna. Entman menar vidare att om innehållsanalysen inte guidas av en framingparadigm, så kommer den att resultera i misstolkade data som missar de mediebudskap som gemene man faktiskt tar till sig vid läsningen.

Dessa egenskaper gör framinganalysen till en lämplig metod i kombination med en feministisk teoretisk ansats med hänsyn till vissa feministers mål att exempelvis "göra det osynliga synligt, att föra in periferin i centrum, att göra det triviala viktigt [...] allt detta kommer fortsätta vara element i den feministiska forskningen"⁵¹. Som beskrivits i teoriavsnittet så menar vissa forskare att feministisk IR skiljer sig från traditionell IR på så sätt att de frågor som ställs aldrig förut har ställts, och att det därför saknas verktyg inom disciplinen för att hantera de frågorna.⁵² Till exempel konceptet att formulera hypoteser som skall verifieras eller falsifieras faller in här, eftersom feministisk forskning inte ser att exempelvis staten i sig är en given analysenhet.⁵³ Framingen så som den har använts i den här uppsatsen har i form av de tidigare nämnda forskningsfrågorna getts ett antal feministiska premisser som har betydelse för analysen av empirin, och på så sätt är tillvägagångssättet deduktivt.

Eftersom den feministiska forskningen precis som framingmetoden lägger lika stor, och ibland större, vikt vid outtalade teman så kommer en del uppmärksamhet att läggas vid vad som inte nämns, vad som har utelämnats, i dokumenten. Detta går hand i hand med Enloes grundläggande frågeställning om var kvinnorna är i internationella relationer; att leta efter

⁴⁸ Wagnsson 2008:9

⁴⁹ Entman 1993:57

⁵⁰ Wagnsson 2008:9

⁵¹ Tickner 2006:25, min översättning

⁵² Ackerly, Stern & True 2006:9

⁵³ Tickner 2006:23

det som inte beskrivs är centralt för att kunna genomföra feministisk forskning. Enligt framinganalysen definieras ramarna alltså lika mycket av vad de inkluderar som vad de exkluderar. Utelämnandet av potentiella problemdefinitioner, förklaringar, utvärderingar och rekommendationer kan vara lika viktiga som det inkluderade.⁵⁴ För att belysa och ytterligare förtydliga den aspekten av framing så nyttjar Entman ett berömt exempel från 1984 där två forskare, Kahneman och Tversky, i en enkätundersökning ställde följande fråga till deltagarna: "Imagine that the U.S. is preparing for the outbreak of an unusual Asian disease, which is expected to kill 600 people. Two alternative programs to combat the disease have been proposed. Assume that the exact scientific estimates of the consequences of the programs are as follows: If Program A is adopted, 200 people will be saved. If program B is adopted, there is a one-third probability that 600 people will be saved and a two-thirds probability that no people will be saved. Which of the two programs would you favor?"⁵⁵

I det här experimentet valde 72 procent av deltagarna Program A, medan 28 procent valde alternativ B. I nästa experiment presenterades identiska valmöjligheter för att hantera samma beskrivna situation, men inramade på följande sätt: "If program C is adopted, 400 people will die. If program D is adopted, there is one-third probability that nobody will die and two-thirds probability that 600 people will die". Resultatet blev omvänt: program C valdes av 22 procent, medan program D fick 78 procent.⁵⁶

Resultatet från detta experiment visar hur framing fungerar, och hur det kan påverka mottagaren. Genom framhävandet av vissa delar av en situation eller en verklighet, samtidigt som andra aspekter utelämnas, kan avsändaren påverka hur mottagaren tolkar situationen och hur hon/han förhåller sig till densamma.

På så sätt kan inramningar bidra till att upprätthålla olika idéer och strukturer eftersom de (till viss del) avgör hur problem beskrivs och hanteras.

Vad är då egentligen en inramning? Enligt Entman så "manifesteras (ramen) av närvaron eller frånvaron av vissa nyckelord, huvudsakliga formuleringar, stereotypa bilder, informationskällor och meningar som ger tematiskt förstärkande kluster av fakta eller

⁵⁴ Entman 1993:54

⁵⁵ Entman 1993:53

⁵⁶ Entman 1993:54

bedömningar”⁵⁷. Ramen används för att framhäva viss information och för att belysa vissa detaljer eller egenskaper. Framing lägger vikt vid i vilket sammanhang något uttrycks; man undersöker sitt material genom att försöka hitta materialets framskjutande drag. Dessa kan vara framskjutande genom att de repeteras, eller för att de är placerade på ett särskilt ställe. Detaljerna i en information kan vara associerade med bekanta symboler. Genom att särskilt belysa vissa framskjutande drag så gör man en viss information som man vill kommunicera mer märkbar, meningsfull eller minnesvärd för mottagaren: och ju mer utmärkande något är, desto större är chansen att läsaren uppfattar informationen så som avsändaren vill kommunicera den.

4. Material

Eftersom de fredsbevarande operationerna som är föremål för studien är utsända av FN så kommer materialet att domineras av dokument producerade av FN. Tre vägledande dokument som har producerats under 2000-talet är centrala för att förstå hur FN ser på och hanterar den egna personalens sexuella exploatering av människor: *Secretary-General's Bulletin "Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse"* från 2003, som skapades på grund av en begäran till generalsekreteraren från generalförsamlingen i en resolution från 2003. Från och med det året har generalsekreteraren skrivit en rapport årligen som innehåller uppgifter om utredningar om sexuell exploatering och relaterade brott begångna av humanitär och fredsbevarande personal och därutöver alla beslut som fattats därav. Generalsekreterarens bulletin från 2003, som inledde rapportsviten, har alltsedan fungerat som referens för de åtgärder som vidtagits i frågor rörande sexuell exploatering. Det andra dokumentet är *"A comprehensive strategy to eliminate future sexual exploitation and abuse in United Nations peacekeeping operations"* (FN A/59/710, vanligtvis kallad Zeid-rapporten efter upphovsmannen prins Zeid Ra'ad Zeid Al-Hussein) från 2005, som beställdes av dåvarande generalsekreteraren Kofi Annan efter att upprepade anklagelser om sexuell exploatering uppkommit vid de fredsbevarande operationerna i Kongo. Zeid-rapporten är den första av sitt slag som analyserar problemet med sexuell exploatering riktad mot lokalbefolkning av de

⁵⁷ Entman 1993:52, min översättning

fredsbevarande soldaterna. Det tredje dokumentet är säkerhetsrådets resolution 1325 från år 2000 om kvinnor, fred och säkerhet. Resolution 1325 berör inte specifikt fredsbevarande personals uppträdande och kommer därför inte att ingå i undersökningen, men då resolutionen fokuserar på att alla som är delaktiga i fredsprocesser och liknande skall ta yttersta hänsyn till kvinnors och flickors specifika utsatthet och deras särskilda behov, så är det ändå viktigt att känna till dokumentet. Utöver dessa dokument så kommer två rapporter, *Investigation by the Office of Internal Oversight Services into allegations of sexual exploitation and abuse in the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo (FN A/59/661)* från 2005 respektive *Report of the Office of Internal Oversight Services on its investigation into allegations of sexual exploitation and abuse in the Ituri region (Bunia) in the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo (FN A/61/841)* från 2007 att analyseras.

5. Empiri

Materialet har behandlats med stor noggrannhet och de resultat som kommer att presenteras i det här avsnittet har definierats efter ett totalt genomläsning av samtliga dokument. För att trovärdigheten för en kvalitativ undersökning ska bli så hög som möjligt, bedömdes det som nödvändigt att återgå till dokumenten ett flertal gånger för att kunna garantera att de har bedömts likvärdigt och utan subjektivitet. De ramar som har hittats i materialet är sammanlagt fem. För att kunna belägga resultaten och på ett förståeligt sätt argumentera för dessa så kommer citat ur materialet att användas. Just de ord i citatet som har ansetts bärande för analysen har kursiverats uppsatsförfattaren, och var alltså inte kursiverade i det ursprungliga citatet. Det är viktigt att göra så, eftersom ramar till stor del utgörs just av vilka ord som används för att beskriva något. Av den anledningen kommer citaten att användas för att visa att ramen förekommer men tolkningarna av ramarna kommer först i avsnittet efter under Slutdiskussioner. Återigen understryks att alla kursiveringar (där inget annat anges) i nedan följande citat är författarens egna.

5.1 Hur man definierar problemet

Som tidigare beskrivits i metodavsnittet så är det inom framingmetoden avgörande *vem* som definierar ett problem, och *hur* den definitionen lyder. Därför var det naturligt att lägga vikt vid på vilket sätt FN genom sina utredare och tjänstemän beskriver och talar om problemet. De dokument som behandlar sexuell exploatering gör det därför att det anses vara ett problem av tillräcklig dignitet, så att endast nöja sig med att konstatera att FN de facto betraktar den sexuella exploateringen som ett problem vore väl likt att slå in öppna dörrar. Vad som är viktigt i kontexten av att definiera problemet, är till exempel för vem det utgör ett problem, men också vilka konsekvenser man anser att problemet kan ge upphov till. FN-dokumenterna är noga med att understryka generalsekreterarens definition av begreppet "sexuell exploatering", vilket har presenterats under avsnittet Centrala begrepp i den här uppsatsen. Också definitionen av "sexuellt utnyttjande"⁵⁸ förekommer flertalet gånger. När brotten därefter nämns i samband med utredningarna så används till stor del andra ord för förekomsten. I ett stycke redogörs för de fall där utredarna funnit det möjligt att starta en utredning och stycket avslutas med kommentaren "in none of those cases did the peacekeepers admit to the alleged *sexual contact*"⁵⁹. Vidare beskrivs resultaten från intervjuer med lokala flickor om deras situation med orden "for most of them, *having sex with the peacekeepers was a means of getting food and sometimes small sums of money*"⁶⁰, och "their reports of *regular sexual contact* were detailed and convincing"⁶¹. Det beskrivs vart exploateringen och utnyttjandet har ägt rum: "the venues for *the sexual activities* were identified as various prearranged meeting places"⁶². Andra exempel på formuleringar förekommer, exempelvis "peacekeepers who *paid girls, aged 18 and under, for sexual relations*"⁶³, "who reported additional instances of themselves or other girls *having had sexual relations* with peacekeepers in return for money, food or goods"⁶⁴, och "the girl often became *sexually involved with a new "boyfriend"*".⁶⁵ Flera av dessa formuleringar förekommer vid upprepade tillfällen i materialet och dessa tjänar som exempel och inte som de enda förekommande formuleringarna eller efter någon graderad skala.

⁵⁸ Min översättning från originalets "sexual abuse"

⁵⁹ FN A/59/661 2005:4

⁶⁰ FN A/59/661 2005:4

⁶¹ FN A/59/661 2005:4

⁶² FN A/59/661 2005:8

⁶³ FN A/61/841 2007:1

⁶⁴ FN A/61/841 2007:5

⁶⁵ FN A/61/841 2007:6

Genom användandet av olika omskrivningar för den förekommande sexuella exploateringen såsom sexuella aktiviteter, att vara sexuellt involverad, betala för sexuella relationer, att ha sexuella relationer, regelbundna sexuella kontakter och att ha sex med fredssoldater sker en trivialisering av problematiken. Inget av ovanstående citat är i sig felaktigt men däremot kan de vara missvisande. Är en beskriven händelse ett fall av flickor som har sexuella relationer med fredssoldater i utbyte mot pengar, mat och kläder – eller är det ett fall av fredssoldater som för så lite som två ägg⁶⁶ köper minderåriga flickors kroppar? Samma händelse, men två olika sätt att beskriva den. En sexuell relation kan förekomma i många andra sammanhang än exploatering och prostitution, och utan satt i en mening är det varken positivt eller negativt laddat. Sexuella aktiviteter är ju uppenbarligen en nödvändig del av prostitution, men förekommer också mellan gifta par, förälskade ungdomar och i andra sammanhang. Därför kan inte heller det i sig anses vara ett allmänt negativt laddat ord. Det är ett exempel på att det sätt man beskriver exploatering på neutraliserar problemet rent språkligt, till skillnad från prostitution, eller sexuellt utnyttjande, som har en starkt negativ värdeladdning.

Det är också relevant för frågans skull att visa på andra typer av formuleringar som förekommer i materialet. Till exempel ville OIOS officiellt redogöra för vilka "...the troopcontributing countries whose soldiers had been identified as *having exploited and abused the local female population* in Bunia"⁶⁷, var. I kontext av vad som har förändrats sedan den tidigare utredningen konstaterar utredaren något torrt, som ett svar på en kommentar från generalsekreterarens särskilt utsända representant för MONUC, att "OIOS agrees that much work has been done in regard to prevention of sexual exploitation and abuse in MONUC since document A/59/661 was issued. However, as described in the present report, prostitution remains prevalent in the Ituri region. *Local girls continue to sell their bodies for nothing more than milk, food or small sums of money.* This has been occurring unabated for several years in the region."⁶⁸ I dessa två exempel beskrivs problemet på ett helt annat sätt än i de tidigare exemplen: som att soldater har exploaterat och utnyttjat den lokala kvinnliga befolkningen och som att lokala flickor fortsätter att sälja sina

⁶⁶ FN A/59/661 2005:5

⁶⁷ FN A/59/661 2005:8

⁶⁸ FN A/61/841 2007:11

kroppar för inget mer än mjölk, mat eller små summor pengar. Att dokumenten innehåller båda typerna av formuleringar styrker beläggen för att det finns ett tydligt ramverk i hur man väljer att beskriva problemet. Eftersom man på vissa ställen inte alls drar sig för att använda ett språkbruk som varken är trivialiserande eller omskrivande, som de två sista citaten visar på, är det anmärkningsvärt att man ändå till största delen väljer uttryck som kan upplevas som förskönande. Hade dessa två exempel inte förekommit så hade kanske en annan typ av förklaring kunnat hittas, som att det exempelvis skulle kunna existera en väl inarbetad praxis för hur utredare inom FN har möjlighet att uttrycka sig i skrift. Närvaron av dessa formuleringar gör alltså att det blir en kontrast emellan dessa och de andra beskrivningarna, och den kontrasten utgör ett intressant resultat.

5.2 Hur man indirekt beskriver soldaterna

I de frågor som ställdes till materialet i undersökningen fanns exempelvis hur man beskriver de kvinnliga offren, vilket kommer att beskrivas under ram 4. Andra frågor som ställdes på samma sätt var hur man beskriver de manliga förövarna och vilken syn man har på soldaternas uppdrag. Att besvara de frågorna visade sig bli mycket svårt, då dessa punkter endast nämndes i mycket sparsam utsträckning. Här är det viktigt att understryka att inget likhetstecken insinueras mellan soldater och förövare. De allra flesta soldaterna är inte förövare, men i det här materialet är samtliga förövare fredsbevarande soldater. I jämförelse med hur mycket text som berättar om offren och de bakomliggande faktorerna som bidrar till den sexuella exploateringen så blir frånvaron av beskrivning av soldater och förövare tydlig och anmärkningsvärd. Enligt Entman kan en ram definieras lika mycket av vad de inkluderar som vad de exkluderar, och perspektiv som utelämnas kan vara av lika stor vikt som de som nämns. Därför argumenteras i detta avsnitt för att den här ramen existerar i all sin frånvaro. Problemet som uppsatsen behandlar är sexuell exploatering, och det är ett problem som till sin natur har både offer och förövare. Det kan finnas orsaker till att vissa människor blir offer, och till att vissa människor blir förövare. På ett uttömmande sätt beskrivs i materialet ena delen av ekvationen, nämligen lokalbefolkningen och offren, medan den andra delen, soldaterna och förövarna, lyser med sin frånvaro. I den första utredningen från 2005 ägnas en paragraf åt vilka de förhörda soldaterna är:

”The peacekeepers implicated in the allegations and interviewed by OIOS were not officers but rather enlisted or non-commissioned personnel serving at guard posts or at the camps. They were between 24 and 45 years of age. For most of them, MONUC was their first mission assignment. Although the cases investigated by the OIOS team involved only some peacekeepers from three of the Bunia-based contingents, it cannot be assumed that members of other contingents did not engage in similar improper activities, given the credible reports received by the OIOS team from many of those interviewed, including victims, witnesses and others in the region. Nor can it be assumed that some contingents were necessarily more involved in those activities than others.”⁶⁹

Den informationen som ges här har inte heller några av de analyserande drag som återfinns i beskrivningen av offren, där man hänvisar till deras utbildningsnivå, familjesituation, ekonomiska situation och deras generella historia av sexuellt våld under krigen. Ingenting sådant nämns gällande de misstänkta förövarna i materialet.

Att argumentera för att den här ramen existerar kompliceras av det faktum att det dels är utredningar som analyserats. Även när utredarna anser sig ha belägg för att en soldat är skyldig till de anklagelser som riktats mot honom, så kan han inte dömas på plats, utan detta lämnas över till dennes hemland. Men inte heller Zeid-rapporten har några egentliga beskrivningar av vilka soldaterna som blir förövare är. I en sekvens beskriver man däremot deras arbetssituation, ”peacekeeping personnel have often failed to grasp the dangers confronting them, seduced by day-to-day conditions that can be viewed as benign”⁷⁰, vilket skulle kunna tolkas som någon sorts förklaring till problemet.

5.3 Vilka bakomliggande faktorer som betonas

I materialet figurerar många exempel på vilka bakomliggande faktorer som gör att sexuell exploatering, sexuellt utnyttjande och prostitution förekommer i så stor utsträckning som det faktiskt gör. Inom framing är dessa beskrivna bakomliggande faktorer exempel på en kausal tolkning av samband, det vill säga att problemet existerar på grund av faktor A, faktor B och så vidare. Ofta uttrycks de bakomliggande faktorerna explicit som delaktigt i att skapa

⁶⁹ FN A/59/661 2005:8

⁷⁰ FN A/59/710 2005:7

en miljö som bidrar till det sexuella utnyttjandet.⁷¹ Man beskriver på ett ställe att "one of the major causes encouraging the abuse is poverty resulting from the separation of families by internal conflict"⁷², på ett annat "hunger has encouraged children to try to make contact with members of the MONUC troops to seek food or a little money"⁷³, och på ytterligare ett ställe återfinns följande citat: "The 2004 civil conflict in the Democratic Republic of the Congo resulted in economic hardship, family breakdown and poor education. Consequently, some girls resorted to prostitution"⁷⁴. Dokumenten understryker på flertalet sätt de utomstående faktorernas förutsättning för problemet genom att bland annat ha ett längre avsnitt med rubriken "Environmental factors contributing to sexual abuse"⁷⁵, att i en längre paragraf redogöra för faktorer som står utanför MONUC återberättade av lokala kvinnoorganisationer, samt att de tydligt sammanfattas på flertalet ställen.⁷⁶ Fler faktorer som nämns är "a high incidence of sexual violence against women and children during the civil conflict coupled with discrimination against women and girls, leading to a degree of local acceptance of violent and/or exploitative behaviour against them"⁷⁷, "at present, the inadequate security perimeter fencing around the military camps also enables the peacekeepers, and their illegal visitors, to move about the camp unnoticed by their supervisors or the few camp guards",⁷⁸ samt "there is a scarcity of employment opportunity in the town, and the food supply in the camp is reportedly inadequate. A breakdown of family and community structures is the result"⁷⁹.

I det här sammanhanget är det av värde att återkoppla till Entmans definition av framing som att "vissa perspektiv av verkligheten lyfts fram för att kommuniceras som mer utmärkande och framträdande"⁸⁰, vilket är aktuellt här. De faktorer som ges relativt stort utrymme i dokumenten är allvarliga bidragande orsaker till den sexuella exploateringen och de pekar på viktiga missförhållanden; brist på försörjningsmöjligheter, kollaps av familje- och samhällsstrukturer och hunger. Andra påpekade faktorer kan man förhålla sig mer

⁷¹ Exempelvis FN A/59/661 2005:9

⁷² FN A/59/661 2005:9

⁷³ FN A/59/661 2005:9

⁷⁴ FN A/61/841 2007:9

⁷⁵ FN A/59/661 2005:9

⁷⁶ Exempelvis FN A/59/661 2005:11

⁷⁷ FN A/59/710 2005:10

⁷⁸ FN A/59/661 2005:11

⁷⁹ FN A/59/661 2005:9

⁸⁰ Entman 1993:52

avvaktande till, såsom att ett säkerhetsstängsel är bristfälligt. Det har berörts mer under ram 2: Hur man indirekt beskriver soldaterna. Problemet med faktorerna som staplas upp i materialet är att de är ensidiga och otillräckliga. Läsaren får utförligt veta det mesta om varför de lokala kvinnorna säljer sina kroppar, men ingen information ges om varför fredssoldaterna köper dem. Det hade kunnat ge ett mer balanserat intryck om läsaren också fick ta del av vilka bakomliggande faktorer som gör att fredssoldater förvandlas till förövare, likaväl som vi får veta hur kongolesiska kvinnor och flickor förvandlas till offer.

5.4 Hur offren beskrivs

De offer som har blivit utsatta för själva kärnproblemet, den sexuella exploateringen och utnyttjandet, omskrivs frekvent. I de olika sätten som flickorna/offren porträtteras kan man härleda vissa moraliska värderingar som är en av framningens aspekter. När de flickor som har blivit offer beskrivs i materialet kan det vara som *"they were poor village children whose lives had been significantly affected by civil war"*⁸¹, eller i kontext av omvärldens ansvar för dem: *"greater efforts are required to offer these young victims the chance to escape the abject poverty in which they continue to live"*⁸². Andra exempel på hur man betraktar dem återfinns i utredningsförfarandet: *"the reports of the Office of Internal Oversight Services on West Africa and Bunia indicate the difficulty of identifying perpetrators because victims are often frightened, poorly educated young women and children who have difficulty in identifying their foreign assailants"*⁸³; och *"the investigation team also made a special effort to protect the identities of the vulnerable victims and witnesses"*⁸⁴. Förekomsten av beskrivningarna av offren har två tydliga drag som Entman mejslade ut som väsentliga indikatorer för en ram: de omges av stereotypa bilder⁸⁵ (offren är fattiga, sårbara, unga och saknar utbildning), och fokuseringen på offren är repetitiv⁸⁶ (i Zeid-rapporten förekommer ordet "victim", offer, 39 gånger, i motsats till "perpetrator", förövare, som förekommer 9 gånger).

⁸¹ FN A/59/661 2005:8

⁸² FN A/61/841 2007:2

⁸³ FN A/59/710 2005:9

⁸⁴ FN A/59/661 2005:3

⁸⁵ Entman 1993:53

⁸⁶ Entman 1993:53

Också det här ramverket består av motsägelsefulla formuleringar. De ovan citerade meningarna förstärker läsarens bild av hur ett offer är och uppträder. Det förekommer även andra beskrivningar av offren, fast då använder man inte ordet "offer". Till exempel beskriver utredaren en företeelse som just har blivit känd i följande termer: "furthermore, OIOS has recently learned that *girls are following contingents from locality to locality, offering their services*"⁸⁷. Utredaren beskriver också svårigheterna med att få offer att framträda därför att de "were pressured or intimidated by young prostitutes not to cooperate with OIOS"⁸⁸. I slutet av utredningen från 2007 ges ett antal rekommendationer som MONUC har fått kommentera i dokumentet. I en av dessa rekommendationer som behandlar vikten av att alla underrättas om FN:s noll-tolerans policy i frågan, lyder MONUC:s kommentar: "the effectiveness of their command and commitment to the policy is evidenced by the fact that members of the contingent have been targeted by local sex workers with verbal and physical abuse for not making use of their services"⁸⁹*. Dessa tre citat exemplifierar det andra sättet att beskriva de flickor som är utsatta för sexuell exploatering. I dessa formuleringar har de tappat sin offer-status: nu är de istället flickor som erbjuder sina tjänster, de är prostituerade som hotar andra offer från att medverka i brottsutredningar, och de är sexarbetare som med fysiska och psykiska överfall visar sin besvikelse över att kontingentsmedlemmarna vägrar att använda sig av deras tjänster. Skillnaderna i hur de skildras speglar sig också i hur man använder objekt respektive subjekt i meningarna. I vissa fall lyder formuleringen "in many of the interviews conducted by the investigation team during its four months of field work, particularly of the younger girls, aged 11 to 14 years, it became clear that for most of them, *having sex with the peacekeepers was a means of getting food and sometimes small sums of money*"⁹⁰ och "while one girl who cooperated with the investigation considered herself a prostitute and claimed to *have had sexual relations with more than 15 peacekeepers*, most referred to the peacekeepers with whom they were *having sexual relations* as their "boyfriends"⁹¹. På andra ställen i materialet uttrycker man sig på andra sätt om samma företeelse, exempelvis "in *demanding or seeking sexual favours from these vulnerable victims*, the peacekeepers abused their position of

⁸⁷ FN A/61/841 2007:14

⁸⁸ FN A/61/841 2007:2-4

⁸⁹ FN A/61/841 2007:14, *kursivering i original

⁹⁰ FN A/59/661 2005:4

⁹¹ FN A/61/841 2007:6

power”⁹², och “the need for the contingents to be close to the local population ... provides not only an opportunity to supply the required protection, but also, unfortunately, an *opportunity to exploit the dire needs of vulnerable children*”⁹³. Skiftet mellan vem som är begär en aktiv handling, vem som är offer och när någon beskrivs som offer är relevant. Inom framingen innebär det att ”genom att framhäva vissa delar av en situation eller en verklighet, samtidigt som andra aspekter utelämnas, gör att avsändaren kan påverka hur mottagaren tolkar situationen och hur hon/han förhåller sig till densamma”⁹⁴.

5.5 Dikotomin mellan de enskilda individernas verk och det etablerade mönstret

Under undersökningen av materialet framträdde konturerna av ytterligare ett problemdefinierande ramverk tydligt genom på vilken nivå man valde att förlägga problemet till: ett etablerat mönster bland fredssoldaterna eller som avskyvärda handlingar begångna av enskilda individer. Båda faktorerna kan spela in för att kunna förklara problematiken, men i det här sammanhanget är det extra viktigt att undersöka hur FN:s ståndpunkt gällande den ansvarsfördelningen ser ut. Steans argumenterar för samma sak när hon beskriver att ”it is often difficult for us to see beyond individual acts of violence ... to a structure of power. Yet all acts of violence are deeply embedded in power inequalities and ideologies of male supremacy”⁹⁵. Genom att lägga fokus på att ansvaret främst ligger på individnivå blir det möjligt för de ansvariga att skjuta ifrån sig problemet. På flera ställen i texterna förmedlades motsägelsefulla ståndpunkter och ibland, som i följande exempel, i direkt anslutning till varandra: ”However, this exemplary record has been clouded by the unconscionable conduct of *a few individuals*. In particular, the revelations in 2004 of *sexual exploitation and abuse by a significant number of United Nations peacekeeping personnel*”.⁹⁶ Detta första citat är formulerat av dåvarande generalsekreteraren Kofi Annan i inledningen till Zeid-rapporten. Formuleringarna hängde med också längre fram i texten, exempelvis ”there will always be those who do not meet the established standards of conduct”⁹⁷ och ”It is, of

⁹² FN A/61/841 2007:6

⁹³ FN A/61/841 2007:8

⁹⁴ Entman 1993:54

⁹⁵ Steans 2006:55

⁹⁶ FN A/59/710 2005:1

⁹⁷ FN A/59/710 2005:31

course, to be expected that from time to time *individuals will violate the prohibitions* against sexual exploitation and abuse”⁹⁸. Å andra sidan beskriver man också den förekommande sexuella exploateringen i andra termer: “In October 2004 I visited the Democratic Republic of the Congo, and Bunia in particular, and *sensed that sexual exploitation and abuse was widespread*”⁹⁹, “despite what collectively was a *clear pattern of exploitation*, it became virtually impossible to substantiate specific instances of sexual exploitation and abuse by conclusive evidence”¹⁰⁰ och “interviews with other girls and women indicated the *widespread nature of the sexual activity* occurring in Bunia between peacekeepers and the local population”.¹⁰¹

När man som här definierar problemet med den sexuella exploateringen som att det beror på några få individer, och att dessa individer alltid kommer att finnas, så är det lätt att uppfatta det som något som är statistiskt. Intrycket som förmedlas i materialet är liknande; man har skjutit ansvaret ifrån sig genom att hävda att de här individerna alltid kommer att finnas. Den underförstådda meningen blir: oavsett vilka åtgärder som vidtas, så kommer de alltid att finnas. Man formulerar sig dessutom som så att det naturligtvis är att vänta sig att vissa individer kommer att bryta mot reglerna gällande sexuell exploatering. Det ger också en bild av att det är av naturen givet, och därmed står helt utanför organisationens förmåga att förändra.

Den andra sidan som förmedlas är tvärt emot den att exploateringen består av ett tydligt mönster, att den är vida spridd och att den sexuella aktiviteten var av en vida spridd natur. De frågor som besvaras gällande de här frågorna är betydligt färre än de nya som dyker upp under analysens gång. Ett mönster utmärks rimligen av något återkommande, förutsägbart, regelbundet. Visserligen skulle man kunna tänka sig att det uppstår ett mönster baserat på de felande individerna, men ett fåtal individer kan inte gärna anses skapa ett mönster. Om FN bedömer händelserna vara en del av ett mönster, så skulle man också rimligtvis kunna fråga vad de gör för att komma tillrätta med det i så fall destruktiva mönstret bland sina soldater.

Dessa två bilder ges parallellt och gör det svårt att förstå hur FN som organisation egentligen ställer sig till brotten, förövarna och det egna ansvaret som världssamfund.

⁹⁸ FN A/59/710 2005:22

⁹⁹ FN A/59/710 2005:9

¹⁰⁰ FN A/61/841 2007:2

¹⁰¹ FN A/59/661 2005:4

6. Slutdiskussion

För att kunna besvara de två delfrågorna som ställdes i inledningen av den här studien så har ett antal feministiska argument identifierats och likaså förklaringar till varför sexuell exploatering förekommer, och i resultatdelen har det redogjorts för hur FN definierar och förklarar problemet. På så sätt har det tvåfaldiga syftet uppfyllts och studien har blivit både förståelseinriktad och teoriutvecklande.

I den första identifierade inramningen i materialet argumenterades för hur de två olika sätten att beskriva problemet styrkte bedömningen att ingen rimlig anledning kunde hittas till att man i så stor utsträckning använde omskrivningar av trivialiserande karaktär för att definiera problemet. Ord och formuleringar med negativ värdebelastning användes sparsamt och på så sätt kan beskrivningen av den sexuella exploateringen upplevas som missvisande. Detta kan tyda på att FN har en kluven syn på problemet med sexuell exploatering eftersom motsägelsefulla beskrivningar och ordval användes i stor utsträckning och inget förtydligande kring dem förekom.

I ramverk 2, där frånvaron av soldaterna och männen noteras, syns en tydlig parallell mellan feminismen som menar att det är utmärkande i officiella sammanhang att utelämna männen från formuleringarna, och att ensidigt fokusera på kvinnor. På så sätt utgör kvinnorna ett problem som männen måste lösa, de agerar och männen måste reagera för att lösa problemet som uppstått. Edwards argumenterade för att det är en socialt förbjuden handling "att peka ut män som förövare och därmed påtala att de inte agerar beskyddare"¹⁰², och stöds av resultatet där soldaterna i sig mycket sällan förekommer, och ordet förövare används i mycket liten utsträckning. "Den ojämlika könsrelationen osynliggörs genom att endast en part omtalas, nämligen de utsatta kvinnorna. Män är frånvarande i texterna. Och när de nämns... är det för att ursäkta deras beteende"¹⁰³.

Den tredje ramen som identifierades i materialet var att fokus lades på att definiera ett antal bakomliggande faktorer som centrala för problemets varande. De faktorerna bedömdes vara mycket allvarliga och viktiga, men mycket obalanserade med tanke på att de bara berättar

¹⁰² Edwards 2007:155

¹⁰³ Edwards 2007:51

varför kongolesiska flickor och kvinnor blir offer, ingenting om varför soldater blir förövare. Eduards har, i kontext av människohandeln till Sverige, visat att genom att förlägga problemets orsaker till andra länders bristfälliga rättssystem och till fattigdom, så kan man undvika att beröra den efterfrågan på kvinnors sexuella tjänster i mottagarländerna.¹⁰⁴ På samma sätt kan FN, genom att understryka och framhäva offrens omständigheter, undvika att beröra att många av de fredsbevarande soldaterna begår allvarliga brott och kränkningar av dem som de ska skydda. De bakomliggande faktorerna kan också skuggas en aning med tanke på Vandenberg's studie från Bosnien¹⁰⁵, där de lokala kvinnorna uttryckte sitt missnöje med de sexuella trakasserier och busvisslingar som de följdes av på gatorna sedan Nato-trupperna kommit dit. Det visar på att efterfrågan också kan föregå utbudet, och att det finns en betydande problematik i andra änden av ekvationen parallellt med offrens bakomliggande faktorer.

Den fjärde ramen handlade om hur offren beskrivs, och vilken syn på dem som förmedlas. Också här kunde en stor ensidighet urskiljas, där ordet offer förekom 39 gånger medan ordet förövare endast 9. Dessutom framträdde två motsägelsefulla porträtteringar av de flickor som genom exploateringen har blivit offer: dels en stereotyp bild av rädda, utbildade, sårbara, unga och fattiga flickor som under kriget fallit offer för sexuellt våld och kanske förlorat sin familj. Bilden av hur ett offer är och agerar förstärks flertalet gånger. I det andra porträttet har de tappat sin offerstatus och benämns som sexarbetare, flickor som erbjuder sina tjänster och hotfulla prostituerade. Ingenstans reflekteras över att också dessa är offer, och att de så väl definierade offren också kan vara sexarbetare, prostituerade och erbjudande sina tjänster.

I det femte ramverket definierades problemet på två motsägande sätt: som ett verk av några få, ansvaret sköts från bort från den strukturella nivån, FN, till den individuella. Man formulerade sig å ena sidan i termer av att det alltid kommer att finnas de som inte lyder regler; och å andra sidan som att exploateringen är av vida spridd natur och att den har ett tydligt mönster. Denna motsägelse skulle också kunna bero på att man faktiskt inte har bestämt sig för en ståndpunkt, eller för att man inte vill axla det ansvaret som följer av att

¹⁰⁴ Eduards 2007:156

¹⁰⁵ Vandenberg 2005:154

erkänna att det kan existera problem inte bara för enskilda individer, utan också på en strukturell nivå.

Något som framstår som mycket störande i materialet med bakgrund av teorin är de likheter med sexturism som har visats på. Dessa likheter skulle vinna på att utforskas mer för att förhindra att personer inte dras till de fredsbevarande styrkorna av fel motiv. Likheterna blir mer påtagliga också om man funderar ett varv till på vilka vinster som finns att göra på den sexuella exploateringen. Flickor ville inte ställa upp i utredningarna eftersom att anmäla brotten kan beröva dem deras enda inkomstkälla. I det sammanhanget är det värt att notera att inget utrett fall av prostitution rörde kvinnor över 18 år, utan endast minderåriga. Eftersom det på flera ställen har konstaterats att prostitutionen och exploateringen är utbredd så kan det föranleda misstankar om att mörkertalet är stort. De flickor och kvinnor som överlever på grund av exploateringen, som får sin mat, sina pengar och sina kläder från de sexköpande soldaterna underlättar situationen i det samhälle som de lever i. Ensamstående flickor och kvinnor står långt ner på prioritetsslistan gällande förnödenheter och skulle kanske svälta eller gå utan kläder om de inte sålde sina kroppar. Då skulle problemet bli mer synligt för andra och de ansvariga för matförsörjning och liknande skulle behöva ta itu med det faktum att resurserna är otillräckliga. Om man funderar på problemet så som feministerna förespråkar, så kan vi ställa oss frågan: Vad skulle hända om prostitutionen inte fanns? Skulle svälten öka? Eller skulle en rättvisare fördelning av resurserna bli nödvändig? Genom exploateringen så bibehålls situationen som den är och de som har det sämst kan ändå hålla näsan ovan vattenytan. På det sättet gynnas biståndsgivarna som slipper lägga ut mer pengar på förnödenheter, de som traditionellt har ansvaret för välmåendet som till exempel ansvariga för flyktinglägren, byäldstar eller fäder, och fredssoldaterna som kan köpa sig sex för en bit bröd – alltså alla utom de mest utsatta kvinnorna.

Hur man beskrev offren stämmer väl in på hur feminismen karakteriserar konsekvenserna av militarismens polarisering av maskulinitet och femininitet, formulerat av Steans med orden "the feminist understanding of violence in warfare, particularly war rape, once again emphasizes the connections between manhood and nationhood, between masculinity,

militarism and violence... protectors usually control those whom they protect"¹⁰⁶, och uttryckt med Eduards ord "man kan se det som att den utifrån kommande angriparen och de inhemska försvararna är involverade i samma könspolitiska projekt: som idealiserade och frånvarande hustrur och mödrar är kvinnor skyddsvärda men som levande och närvarande riskerar de att betraktas som tillgängliga, möjliga att angripa"¹⁰⁷. Paradoxen i FN:s beskrivning av offren spär på vissa stereotyper som att samma person inte kan vara både sårbar och aggressiv, ung flicka och sexarbetare, rädd och hotfull. De offer som redovisas för har en idealisering över sig som är av samma typ som Eduards beskriver för de frånvarande hustrurna och mödrarna; de är skyddsvärda. De andra däremot, som man inte anser vara offer utan handlingskraftiga aktörer, behöver inget skydd fast de ingår i samma civilbefolkning. Kanske speglar också dikotomin mellan de båda beskrivningarna varför soldaterna och förövarna så sällan förekommer; det kanske har liknande orsaker som att det till exempel i vårt kollektiva tänkande är omöjligt att förena fredssoldat och förövare i samma person. De är också två motstridiga beskrivningar som bör hållas åtskilda.

7. Källförteckning

Litteratur:

Ackerly, Brooke A, Stern, Maria och True, Jacqui (editors): *Feminist Methodologies for International Relations*, 2006, New York, Cambridge University Press

Akibayashi, Kozue & Takazato, Suzuyo: Gendered insecurity under long-term military presence: The case of Okinawa. I Reardon, A Betty & Hans, Asha (red.): *The gender imperative: Human security vs. state security*, 2010, Abingdon, Routledge

Eduards, Maud: *Kroppspolitik*, 2007, Stockholm, Atlas

Enloe, Cynthia: *Bananas, Beaches and Bases: making feminist sense of international politics*, 1990, Berkeley, University of California Press

Enloe, Cynthia: *Globalization and militarism: feminists make the link*, 2007, Plymouth, Rowman and Littlefield

¹⁰⁶ Steans 2006:58

¹⁰⁷ Eduards 2007:52

Entman, Robert M: Framing: Toward a clarification of a fractured paradigm, 1993, *Journal of Communication* 43(4)

Higate, Paul och Henry, Marsha: Engendering (In)security in Peace Support Operations, 2004, *Security Dialogue*, Vol. 35(4)

Mazurana, Dyan: Gender and the causes and consequences of armed conflict. I *Gender, conflict, and peacekeeping*, 2005, Mazurana, Dyan, Raven-Roberts, Angela & Parpart, Jane (red.), 29-42. Oxford, Rowman and Littlefield Publishers, inc.

Reardon, A Betty & Hans, Asha (editors): *The gender imperative: Human security vs. state security*, 2010, Abingdon, Routledge

Rehn, Elisabeth & Johnson Sirleaf, Ellen: Women, War, Peace: The Independent Experts' Assessment on the Impact of Armed Conflict on Women and Women's Role in Peace-Building, 2002, *Progress of the World's Women, Vol. 1*

Sadler, A. G., Booth, B. M., Cook, B. L. and Doebbeling, B. N.: Factors associated with women's risk of rape in the military environment, 2003, *American Journal of Industrial Medicine*, 43

Smith, Steve och Owens, Patricia, "Alternative approaches to international theory", i Baylis, John, Smith, Steve och Owens, Patricia *The globalization of world politics. An introduction to international relations*, 2008, Oxford, Oxford University Press, s. 174-191

Spencer, Sarah W: Making peace: Preventing and responding to sexual exploitation by United Nations peacekeepers, 2005, *Journal of Public and International Affairs*

Steans, Jill: *Gender and international relations*, 2006, Cambridge, Polity Press

Tickner, J Ann: *Gendering world politics*, 2001, New York, Columbia University Press

Tickner, J Ann: Hans Morgenthau's Principles of Political Realism: A Feminist Reformulation, 1988, *Millennium: Journal of International Studies*, Vol. 17:3

Tickner, J. Ann: You Just Don't Understand: Troubled Engagements Between Feminists and IR Theorists, 1997, *International Studies Quarterly*, 41

Vlachová, Marie och BIASON, Lea: *Women in an insecure world*, 2005, Geneva centre for the democratic control of armed forces

Wagnsson, Charlotte: *Security in a greater Europe: the possibility of a pan-European approach*, 2008, Manchester university press

Övriga publikationer:

"Frequently asked questions"

http://www.un.org/en/pseataaskforce/docs/frequently_asked_questions_english.pdf

General assembly 2005: A comprehensive strategy to eliminate future sexual exploitation and abuse in United Nations peacekeeping operations, (A/59/710), tillgänglig på <http://cdu.unlb.org/Portals/0/Documents/KeyDoc5.pdf>, hämtad 2012-01-01

General assembly 2005: Investigation by the Office of Internal Oversight Services into allegations of sexual exploitation and abuse in the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo, (A/59/661), tillgänglig på <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/200/55/PDF/N0520055.pdf?OpenElement>, hämtad 2012-01-01

UNHCR and Save the children-UK *Sexual violence and exploitation: The experience of Refugee children in Guinea, Liberia and Sierra Leone*, 2002, tillgänglig på http://www.savethechildren.org.uk/sites/default/files/docs/sexual_violence_and_exploitation_1.pdf hämtad 2012-01-01

UN Secretariat, (2003) Secretary-general's bulletin, "Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse", ST/SGB/2003/13, tillgänglig på <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/550/40/PDF/N0355040.pdf?OpenElement>, hämtad 2012-01-01